

Louis Sachar *Gaten*

Toelichting voor de docent(e)

De les is geschikt voor leerlingen in groep acht en in de brugklas. De introductie, het lezen van de fragmenten en het beantwoorden van de vragen vergen één lesuur. De schrijf- en onderzoeksoopdrachten zijn bestemd voor aansluitende lessen.

A Introductie

U laat het omslag zien, laat de leerlingen daarop kort reageren en leest de achterkanttekst voor (t/m ... de werkelijke reden).

Vervolgens leest u voor blz. 80 (vanaf witregel) t/m 84. Dit fragment gaat direct vooraf aan het eerste fragment.

B Uitvoering

De leerlingen lezen de fragmenten individueel en beantwoorden de vragen ieder voor zich. Daarna volgt bespreking in groepjes. Met een klassikale bespreking door de groepsleiders kunnen de activiteiten rond de fragmenten afgesloten worden.

De opdrachten kunt u als huiswerk geven of in een volgende les laten uitvoeren. U kunt de leerlingen vrij laten kiezen of de opdrachten verdelen. De uitgewerkte opdrachten worden in de klas op het prikbord opgehangen, een deel door de leerlingen gepresenteerd.

De onderzoeksoopdrachten vragen veel tijd en zijn pittig. U kunt enkele individuele leerlingen of enkele groepen zo'n opdracht geven en een datum vaststellen waarop zij het werk moeten inleveren en presenteren aan de rest van de klas.

C Afronding

U kunt de les afsluiten door een fragment voor te lezen, bijvoorbeeld blz. 203–208. Dan verklapt u wel de afloop van de gebeurtenissen in fragment 2.

Geschikte voorleesfragmenten uit het middenstuk van het verhaal zijn de belevenissen van Kate Barlow, die later als bandiet de streek onveilig maakt: blz. 103–110 en 115–118.

Over Louis Sachar

Louis Sachar (1954) is in East Meadow in de staat New York geboren. Op zijn negende verhuisde hij naar Californië. Hij was goed op school, vooral in rekenen. Zijn belangstelling voor lezen en boeken ontstond pas op de middelbare school. Toen hij die had afgemaakt, ging hij economie studeren. Daarna volgde een studie rechten. Al tijdens zijn studie begon hij met schrijven en publiceerde hij zijn eerste boek, *Sideways Stories from Wayside School*

(1978). In die titel is de woordomkeergrap die in *Gaten* wordt gebruikt (Stanley Yelnats) al aanwezig. In zijn debuut beschrijft Sachar de ervaringen die hij tijdens zijn studie had opgedaan als klasse-assistent op een basisschool.

Na het afronden van zijn rechtenstudie ging Sachar zijn tijd verdelen tussen zijn beroep (advocaat) en zijn hobby (schrijver). Dat duurde acht jaar en in die tijd schreef hij verscheidene boeken die behoorlijk verkochten. Nadat een aantal volgende boeken van hem uitstekend verkochten, kon hij uiteindelijk in het midden van de jaren tachtig van zijn pen gaan leven. De boeken die hij in deze tijd schreef, zijn luchtige verhalen voor grote groepen lezers van eenvoudige, ontspannende lectuur.

De grote doorbraak kwam, na publicatie van zeventien jeugdboeken, in 1998 met *Gaten*, dat in Amerika een enorme reeks van prijzen in de wacht sleepte, waaronder de Newbery Medal (vergelijkbaar met de Gouden Griffel). Het is zijn eerste boek dat in het Nederlands werd vertaald. De Zoenjury gaf *Gaten* in 2000 een *Zilveren Zoen*.

Het opvallende van het verhaal is de zeer doordachte constructie. Er zijn drie verhaallijnen, die nauw en ingenieus met elkaar zijn verweven. De schrijver heeft ervoor gezorgd dat alles met alles samenhangt, zonder het geheel te complex en te ondoorzichtig te maken. Sachar is erin geslaagd een interessant verhaal te vertellen dat niet alleen spannend en boeiend is van begin tot eind, maar ook heel toegankelijk voor grote groepen lezers. Het boek werd zeer lovend besproken, waarbij niet alleen de bijzondere bouw wordt geroemd, maar ook het prachtige, genuanceerde en beeldende taalgebruik. Bewondering bestond er bij de recensenten ook voor de karaktertekening van de hoofdpersoon en voor de beschrijving van zijn psychologische ontwikkeling. Daarnaast vond men de manier waarop de schrijver stukken uit de Amerikaanse geschiedenis in het verhaal had verwerkt, zeer geslaagd.

Meer achtergrondinformatie:

Een samenvatting en bespreking van *Gaten* in *Jeugdboeken 1999* (Ellessy 2000) en *Een kwestie van smaak* (Ellessy 2000).

Andere lessen over *Gaten* staan in het tijdschrift *Jeugdliteratuur in de basisvorming* (Biblion; ook bundeling in boekvorm en op cdrom, Biblion 2001), in de *Handleiding voor de Jonge Jury 2001* (CPNB) en in *Zelfstandig werken met jeugdboeken* (Walvaboek 2001).

De fragmenten

Lees de onderstaande fragmenten en beantwoord daarna de vragen.

Fragment 1 – Stanley is na een diefstal veroordeeld tot werken in een strafkamp. Daar moet hij elke dag een enorm gat graven. Na enkele weken wordt een zak met zonnebloempitten gestolen van een van de opzichters, meneer De Heer. Stanley zegt dat hij het gedaan heeft, maar De Heer twijfelt er sterk aan of dat waar is.

Het was fijn om in de schaduw van de twee eiken te lopen. Stanley vroeg zich af of dit was hoe een veroordeelde zich voelde op weg naar de elektrische stoel – voor de laatste keer genietend van alle goede dingen in het leven.

Ze moesten om gaten heen lopen om bij de deur van de hut te komen. Het verbaasde Stanley dat er zoveel gaten rond de hut waren. Hij had verwacht dat de directeur niet wilde dat de kampbewoners zo dicht bij haar huis zouden graven. Maar er waren diverse gaten vlak bij de muur van de hut. Hier lagen de gaten ook dicht bij elkaar, en ze waren verschillend van vorm en grootte.

Meneer de Heer klopte op de deur. Stanley hield nog steeds de lege zak vast.

‘Ja?’ zei de directeur, terwijl ze de deur opendeed.

‘We hebben wat kleine probleempjes op het meer,’ zei meneer De Heer. ‘Holbewoner zal u er alles over vertellen.’

De directeur staaarde meneer De Heer even aan en richtte toen haar blik op Stanley. Hij voelde niets anders dan angst nu.

‘Jullie moesten maar binnenkomen,’ zei de directeur. ‘De koelte ontsnapt anders.’

In haar hut was air-conditioning. De tv stond aan. Ze pakte de afstandsbediening en deed hem uit.

Ze ging op een canvas stoel zitten. Ze had blote voeten en droeg een korte broek. Op haar benen zaten net zoveel sproeten als op haar gezicht en armen.

‘Nou, wat heb je me te vertellen?’

Stanley haalde diep adem om rustig te worden. ‘Terwijl meneer De Heer de veldflessen bijvulde ben ik de truck in gedoken en heb mijn zak met zonnebloempitten gestolen.’

‘Juist.’ Ze draaide zich om naar meneer De Heer. ‘Heb je hem daarom hiernaartoe gebracht?’

‘Ja, maar volgens mij liegt hij. Ik denk dat iemand anders de zak heeft gestolen, en dat Holbewoner X-Ray of een ander dekt. Het was een zak van 10 kilo, en hij beweert dat hij ze allemaal in zijn eentje heeft opgegeten.’ Hij pakte Stanley de zak af en gaf hem aan de directeur.

‘Juist,’ zei de directeur opnieuw.

‘De zak was niet vol,’ zei Stanley. ‘En ik heb heel veel op de grond laten vallen. Kijk maar in mijn gat.’

‘In die kamer, Holbewoner, staat een klein gebloemd kistje. Wil je dat alsjeblieft even voor me pakken?’ Ze wees naar een deur.

Stanley keek naar de deur, toen naar de directeur, toen weer naar de deur. Hij liep er langzaam heen.

Het was een soort kleedkamer met een wastafel en een spiegel. Naast de wastafel zag hij het kistje, wit met roze rozen.

Hij nam het mee terug naar de directeur en zette het voor haar neer op de glazen koffietafel. Ze klikte het slot los en deed het kistje open.

Het was een make-up doos. Stanleys moeder had er een die erop leek. Hij zag diverse potjes nagellak, nagellakremover, een paar lippenstiften en andere potjes en poedertjes.

De directeur hield een klein potje met donkerrode nagellak omhoog. ‘Zie je dit, Holbewoner?’

Hij knikte.

‘Dit is mijn speciale nagellak. Zie je die donkere, volle kleur? Die is niet te koop in een winkel. Die moet ik zelf maken.’

Stanley had geen flauw benul waarom ze hem dat liet zien. Hij vroeg zich af waarom de directeur ooit nagellak of make-up zou moeten dragen.

‘Wil je weten wat mijn geheime ingrediënt is?’

Hij haalde één schouder op.

De directeur opende het potje. ‘Ratelslangengif.’ Met een klein kwastje begon ze het op de nagels van haar linkerhand aan te brengen. ‘Volkomen onschadelijk... als het droog is.’

Ze maakte haar linkerhand af. Ze wapperde er even mee in de lucht en begon toen de nagels van haar rechterhand te lakken. ‘Het is alleen maar giftig als het nat is.’

Ze lakte haar nagels af en stond toen op. Ze boog zich naar voren en raakte met haar vingers Stanleys gezicht aan. Ze liet haar scherpe natte nagels heel zachtjes langs zijn wang glijden. Hij voelde zijn huid tintelen.

De nagel van haar pink raakte maar nauwelijks de wond achter zijn oor aan. Een scherpe pijscheut deed hem achteruit springen.

De directeur draaide zich om naar meneer De Heer, die op de schouw bij de open haard zat. ‘Dus jij denkt dat hij je zonnebloempitten heeft gestolen?’

‘Nee, hij zegt dat hij ze heeft gestolen, maar ik denk dat het –’

Ze liep naar hem toe en haalde haar nagels over zijn gezicht.

Meneer De Heer staarde haar aan. Er liepen drie lange rode striemen schuin over de linkerkant van zijn gezicht. Stanley wist niet of het rood van haar nagellak kwam of van zijn bloed.

Het duurde even voordat het gif doordrong. Plotseling schreeuwde meneer De Heer en greep met beide handen zijn gezicht vast. Hij liet zichzelf vallen, van de schouw af, op het kleed.

De directeur sprak met zachte stem: ‘Jouw zonnebloempitten kunnen me niet bijzonder veel schelen.’

Meneer de Heer kreunde.

‘Eerlijk gezegd,’ zei de directeur, ‘vond ik het prettiger toen je nog rookte.’

Heel even leek de pijn van meneer De Heer weg te trekken. Hij haalde een paar keer diep adem. Toen schudde hij heftig met zijn hoofd en slaakte een hoge gil, erger dan de eerste.

De directeur draaide zich om naar Stanley. ‘Ik stel voor dat je nu teruggaat naar je gat.’

Stanley liep naar de deur, maar meneer De Heer lag in de weg. Stanley zag de spieren in zijn gezicht vertrekken. Zijn lichaam kronkelde van de pijn.

Stanley stapte behoedzaam over hem heen. ‘Gaat hij –?’

‘Pardon?’ zei de directeur.

Stanley was te bang om wat te zeggen.

‘Hij gaat niet dood,’ zei de directeur. ‘Jammer voor jou.’

Het was een heel eind lopen terug naar zijn gat. Stanley tuurde door de waas van hitte en stof naar de andere jongens, die hun schoppen omhoog brachten en lieten zakken. Groep D was het verst weg.

Hij beseftte dat hij weer eens aan het graven zou zijn terwijl alle anderen allang klaar waren. Hij hoopte dat hij klaar zou zijn voordat meneer De Heer weer de oude was. Hij wilde daar niet alleen zijn met meneer De Heer.

Hij gaat niet dood, had de directeur gezegd. *Jammer voor jou*.

Terwijl hij over het verlaten niemandsland wandelde, dacht Stanley aan zijn overgrootvader – niet de varkensdief, maar diens zoon, degene die was overvallen door Kissing Kate Barlow. Hij probeerde zich voor te stellen hoe hij zich gevoeld moest hebben nadat Kissing Kate Barlow hem moederziel alleen in de woestijn had achtergelaten. Het verschilde waarschijnlijk niet veel van hoe hij zich nu voelde. Kate Barlow had zijn overgrootvader achtergelaten om de hete dorre woestijn te trotseren. De directeur had Stanley achtergelaten om meneer De Heer te trotseren.

(...)

‘Hé, Holbewoner!’ riep Oksel. ‘Je leeft nog.’

‘Wat zei de directeur?’ vroeg X-Ray.

‘Wat heb je tegen haar gezegd?’ vroeg Magneet.
‘Ik heb haar verteld dat ik de pitten heb gestolen,’ zei Stanley.
‘Klasse,’ zei Magneet.
‘Wat deed ze toen?’ vroeg Zigzag.
Stanley haalde een schouder op. ‘Niks. Ze werd kwaad op meneer De Heer dat hij haar had lastiggevallen.’
Hij had geen zin om in detail te treden. Als hij er niet over praatte dan was het misschien niet gebeurd.
Hij liep naar zijn gat en tot zijn grote verrassing was het bijna klaar. Hij staarde er verbaasd naar. Hij snapte er niets van.
Of misschien toch wel. Hij glimlachte. Omdat hij de schuld op zich had genomen voor de zonnebloempitten, besepte hij, hadden de andere jongens zijn gat voor hem gegraven.
‘Hé, bedankt,’ zei hij.
‘Moet je mij niet aankijken,’ zei X-Ray.
In verwarring keek Stanley om zich heen – van Magneet naar Oksel, naar Zigzag, naar Inktvis. Geen van hen eiste de eer op.
Toen draaide hij zich om naar Zero, die rustig in zijn gat aan het graven was sinds Stanley was teruggekomen. Zero’s gat was kleiner dan alle andere.

Fragment 2 – Een tijdje later vlucht Zero na een ruzie uit het kamp weg. De volgende dag gaat Stanley hem achterna. In de woestijn slagen ze erin te overleven, omdat ze bij een rots water en een veldje met uien vinden. Als de jongens zijn aangesterkt, besluiten ze ’s nachts terug te keren naar het kamp. Stanley heeft een van de eerste dagen een lippenstiftkoker van een beroemde vrouwelijke bandiet opgegraven en hij vermoedt dat er op die plek nog meer te vinden is. De schatten van de vrouwelijke bandiet zijn nooit gevonden, terwijl ze toch onzettend veel overvallen had gepleegd.

Stanley ging het gat weer in. Naarmate het gat breder werd stortten er steeds delen van het oppervlak in. Ze hadden niet veel ruimte meer. Om het nog veel breder te maken moesten ze eerst wat van de omliggende aardehopen uit de weg scheppen. Hij vroeg zich af hoe lang het zou duren voordat het kamp wakker zou worden.
‘Hoe gaat het?’ vroeg Zero toen hij terugkwam met het water.
Stanley haalde één schouder op. Hij zette de schop tegen de zijwand van het gat en schaaftte een plak van de aarden wal af. Terwijl hij dat deed, voelde hij hoe de schop afketste tegen iets hards.
‘Wat was dat?’ vroeg Zero.
Stanley wist het niet. Hij bewoog zijn schop op en neer langs de zijwand van het gat. Naarmate de aarde afbrokkelde en naar beneden gleed, kwam het harde voorwerp duidelijker naar voren.
Het stak uit de zijwand van het gat, ongeveer een halve meter boven de bodem. Hij betastte het met zijn handen.
‘Wat is het?’ vroeg Zero.
Hij kon maar net één hoek ervan voelen. Het grootste deel ervan lag nog begraven. Het voelde koel en glad aan, als metaal. ‘Ik denk dat ik misschien de schatkist heb gevonden,’ zei hij. Zijn stem klonk eerder verbaasd dan opgewonden.
‘Echt waar?’ vroeg Zero.
‘Ik denk het wel,’ zei Stanley.
Het gat was breed genoeg om de schop in de lengte te houden en van opzij in de wand te gra-

ven. Hij wist dat hij heel voorzichtig moest graven. Hij wilde niet dat de zijkant van het gat zou instorten, samen met de enorme hoop aarde die erbovenop lag.

Hij schraapte over de aarden wand tot hij één hele zijkant van het kistachtige ding had blootgelegd. Hij liet zijn vingers eroverheen glijden. Voor zijn gevoel was het ongeveer twintig centimeter hoog, en bijna zestig centimeter breed. Hij had geen flauw idee hoever het nog doorliep de aarde in. Hij probeerde het eruit te trekken, maar er was geen beweging in te krijgen. Hij was bang dat hij er alleen maar bij zou kunnen komen door opnieuw aan de oppervlakte naar beneden te gaan graven. Daar hadden ze geen tijd voor.

‘Ik ga proberen een gat eronder te graven,’ zei hij. ‘Dan kan ik hem misschien naar beneden trekken en eruit laten glijden.’

‘Doe je best,’ zei Zero.

Stanley stak de schop in de overgang tussen bodem en zijwand van zijn gat en begon voorzichtig een tunnel onder het metalen voorwerp te graven. Hij hoopte maar dat hij niet zou instorten.

Af en toe hield hij op, knielde, en probeerde de achterkant van de kist te voelen. Maar zelfs toen de tunnel zo lang was als zijn arm kon hij de andere kant nog niet voelen.

Hij probeerde opnieuw het ding eruit te trekken, maar het zat stevig vast in de grond. Hij was bang dat alles zou instorten als hij te hard trok. Hij wist dat hij snel zou moeten handelen als het moment was gekomen om het eruit te trekken, voordat de grond erboven zou instorten. Naarmate zijn tunnel dieper en breder werd – en kwetsbaarder – kon Stanley sluitingen voelen aan één kant van de kist, en vervolgens een leren handvat. Het was niet echt een kist. ‘Ik denk dat het een soort metalen koffer is,’ zei hij tegen Zero.

‘Kun je hem niet loswrikken met de schop?’ stelde Zero voor.

‘Dan ben ik bang dat de zijwand van het gat instort.’

‘Je hebt toch niets te verliezen,’ zei Zero.

Stanley nam een slok water. ‘Dat is waar,’ zei hij.

Hij dwong de punt van de schop bij wijze van wig tussen de aarde en de bovenkant van de metalen koffer en probeerde hem los te wrikken. Hij wilde dat hij kon zien wat hij deed.

Hij bewoog het uiteinde van de schop heen en weer, op en neer, tot hij voelde dat de koffer losschoot. toen voelde hij de aarde erop neerkomen.

Maar het was geen grote verzakking. Terwijl hij in het gat neerknielde werd het duidelijk dat er maar een klein beetje grond was ingestort.

Hij groef met zijn handen tot hij het leren handvat vond en trok toen de koffer omhoog de grond uit. ‘Ik heb hem!’ riep hij uit.

Hij was zwaar. Hij gaf hem aan Zero.

‘Het is je gelukt,’ zei Zero, terwijl hij hem aannam.

‘Het is *ons* gelukt,’ zei Stanley.

Hij verzamelde de rest van zijn krachten en probeerde zichzelf uit het gat omhoog te hijsen. Plotseling scheen er een fel licht in zijn gezicht.

‘Dank je wel,’ zei de directeur. ‘Jullie hebben me reuze geholpen.’

De lichtbundel van de zaklamp bewoog zich van Stanleys ogen naar Zero, die op zijn knieën zat, de koffer op zijn schoot.

Meneer Pendanski hield de zaklamp vast. Naast hem stond meneer De Heer met getrokken pistool, dat in dezelfde richting wees. Meneer de Heer was op blote voeten en in zijn blote bast; hij had alleen zijn pyjamabroek aan.

De directeur liep op Zero toe. Zij was ook in nachtkleding, en droeg een extra lang T-shirt.

Maar in tegenstelling tot meneer De Heer had zij haar laarzen aan. Meneer Pendanski was als enige helemaal aangekleed. Misschien had hij op wacht gestaan. In de verte zag Stanley nog twee zaklampen schommelend in het donker op hen afkomen. Hij voelde zich machteloos in het gat.

‘Jullie zijn net op tijd –’ begon de directeur haar zin. Ze hield op met praten en ze hield op met lopen. Toen ging ze langzaam achteruit.

Boven op de koffer was een hagedis gekropen. Zijn grote rode ogen gloeiden op in de lichtbundel van de zaklamp. Zijn mond stond open en Stanley kon zijn witte tong naar binnen en naar buiten zien bewegen tussen zijn zwarte tanden door.

Zero zat volkomen bewegingloos.

Een tweede hagedis kroop over de zijkant van de koffer en hield stil op nog geen twee centimeter van Zero’s pink.

Stanley durfde niet te kijken, maar niet kijken durfde hij ook niet. Hij vroeg zich af of hij moest proberen uit het gat omhoog te kruipen voordat de hagedissen op hem af zouden komen, maar hij wilde geen opschudding veroorzaken.

De tweede hagedis kroop over Zero’s vingers tot halverwege zijn arm.

Het drong tot Stanley door dat de hagedissen waarschijnlijk op de koffer hadden gezeten toen hij hem aan Zero had gegeven.

‘Daar is er nog een!’ hijgde meneer Pendanski. Hij scheen met de zaklamp op de doos cornflakes, die op zijn kant lag naast Stanleys gat. Er kroop een hagedis uit.

De zaklamp verlichtte ook Stanleys gat. Hij liet zijn blik naar beneden afglijden en moest alle mogelijke moeite doen om een gil te onderdrukken. Hij stond midden in een hagedissen-nest. Hij voelde de gil van binnen tot ontploffing komen.

Hij kon zes hagedissen zien. Drie zaten er op de grond, twee op zijn linkerbeen en één op zijn rechtergym schoen.

Hij probeerde heel stil te blijven staan. Er kroop iets achter in zijn nek omhoog.

Drie andere kampeiders kwamen dichterbij. Stanley hoorde een van hen zeggen: ‘Wat is er –’ en toen fluisteren: ‘O mijn god.’

‘Wat zullen we doen?’ vroeg meneer Pendanski.

‘Wachten,’ zei de directeur. ‘Het kan nooit lang duren.’

‘Dan hebben we in ieder geval een lichaam voor dat mens,’ zei meneer Pendanski.

‘Ze zal een hoop vragen hebben,’ zei meneer De Heer. ‘En deze keer zal ze de openbaar aanklager meenemen.’

‘Laat haar maar komen met die vragen,’ zei de directeur. ‘Zolang ik die koffer maar heb, kan het me niet schelen wat er gebeurt. Weten jullie wel hoe lang...’ Haar stem stierf weg; toen begon ze weer te spreken. ‘Toen ik klein was keek ik toe hoe mijn ouders gaten groeven, ieder weekend en iedere vakantie. Toen ik groter werd, moest ik ook graven. Zelfs met Kerstmis.’ Stanley voelde kleine klauwtjes haken in de zijkant van zijn gezicht, terwijl de hagedis zich vanuit zijn nek optrok langs zijn kin.

‘Het zal nu niet lang meer duren,’ zei de directeur.

Stanley kon zijn hart horen bonzen. Iedere harteklop vertelde hem dat hij nog leefde, in ieder geval weer één seconde langer.

Vijfhonderd seconden later klopte zijn hart nog steeds.

Meneer Pendanski gaf een schreeuw. De hagedis die in de doos cornflakes had gezeten sprong naar hem toe.

Meneer de Heer schoot hem neer tijdens de sprong.

Stanley voelde de lucht om hem heen trillen van de klap. De hagedissen dribbelden in paniek over zijn bewegingloze lichaam. Hij gaf geen krimp. Er rende een hagedis over zijn gesloten mond heen.

Hij keek naar Zero en Zero's ogen ontmoetten de zijne. Op de een of andere manier leefden ze allebei nog, in ieder geval weer een seconde langer, weer een harteklop langer.

Meneer de Heer stak een sigaret op.

'Ik dacht dat je gestopt was,' zei een van de andere kampeiders.

'Tja, ach, soms heb je gewoon niet genoeg aan zonnebloempitten.' Hij nam een lange haal van zijn sigaret. 'Hier heb ik de rest van mijn leven nachtmerries van.'

'Misschien moeten we ze gewoon doodschieten,' stelde meneer Pendanski voor.

'Wie?' vroeg een kampeider. 'De hagedissen of de jongens?'

Meneer Pendanski lachte wreed. 'De jongens gaan toch wel dood.' Hij lachte opnieuw. 'We hebben in ieder geval genoeg graven om uit te kiezen.'

'We hebben de tijd,' zei de directeur. 'Ik heb nu zo lang gewacht, ik kan nog wel een paar...'
Haar stem stierf weg.

Stanley voelde een hagedis in en uit zijn broekzak kruipen.

'We houden het verhaal eenvoudig,' zei de directeur. 'Die vrouw gaat veel vragen stellen. De openbaar aanklager zal waarschijnlijk een onderzoek beginnen. Dus dit is er gebeurd: Stanley probeerde 's nachts weg te rennen, viel in een gat en de hagedissen kregen hem te pakken. Dat is alles. We geven hun niet eens Zero's lichaam. Voor zover bekend bestaat Zero niet eens. Zoals Ma al zei, we hebben genoeg graven om uit te kiezen.'

'Waarom zou hij wegrennen als hij wist dat hij vandaag zou worden vrijgelaten?' vroeg meneer Pendanski.

'Wie zal het weten? Hij is gek. Dat was de reden dat we hem gisteren niet konden laten gaan. Hij gedroeg zich als een waanzinnige en we moesten hem in de gaten houden zodat hij zichzelf of anderen geen kwaad kon doen.'

'Het zal haar niet aanstaan,' zei meneer Pendanski.

'Niets dat we vertellen zal haar aanstaan,' zei de directeur. Ze staaarde naar Zero en de koffer. 'Waarom ben je nog niet dood?' vroeg ze.

Stanley luisterde maar half naar het gesprek van de kampeiders. Hij wist niet wie 'die vrouw' was of wat 'openbare aanklager' inhield. Zijn aandacht was gericht op de kleine klauwtjes die op en neer langs zijn huid en door zijn haar bewogen.

Hij probeerde aan andere dingen te denken. Hij wilde niet doodgaan met het beeld van de directeur, meneer De Heer en de hagedissen in zijn hersens gegrift. In plaats daarvan probeerde hij zich zijn moeders gezicht voor de geest te halen.

Zijn geest nam hem mee terug in de tijd toen hij nog heel klein was, dik ingepakt in een ski-pak. Hij en zijn moeder liepen hand in hand, want in want, toen ze allebei uitgleden op de ijzige grond, vielen en een met sneeuw bedekte helling afrolden. Ze bleven onder aan de heuvel liggen. Hij herinnerde zich dat hij bijna huilde, maar in plaats daarvan moest lachen. Zijn moeder lachte ook.

Hij kon hetzelfde lichte gevoel in zijn hoofd voelen dat hij toen ook voelde, duizelig van het naar beneden rollen. Hij voelde de scherpe kou van de sneeuw tegen zijn oor. Hij zag de sneeuwvlokjes op zijn moeders frisse en vrolijke gezicht.

Daar wilde hij zijn als hij doodging.

'Hé Holbewoner, wat denk je?' zei meneer De Heer. 'Je bent tóch onschuldig! Ik dacht dat je dat wel wilde weten. Je advocaat kwam je gisteren halen. Jammer dat je er niet was.'

Vragen bij de fragmenten

Bij fragment 1

- 1 Waarom neemt De Heer Stanley mee naar de directrice?
- 2 Waaruit blijkt dat Stanley verwacht dat het verkeerd zal aflopen?
- 3 Welke bijnaam heeft Stanley?
- 4 Denk je dat Stanley de zak met zonnepitten heeft gestolen? Leg uit.
- 5 Wat vindt de directrice ervan dat De Heer met Stanley bij haar aanklopt?
- 6 Vind je dat de gebeurtenissen in de kamer van de directrice verrassend verlopen? Licht je antwoord toe.
- 7 Voordat Stanley weggaat, zegt de directrice dat het jammer voor Stanley is dat De Heer niet doodgaat. Wat zou ze daarmee bedoelen?
- 8 Geef je mening over het gedrag van Stanley, De Heer en de directrice.

Bij fragment 2

- 9 Wat graaft Stanley op?
- 10 Waarom wachten de kampeiders rustig terwijl Stanley en Zero in het gat naast hun vondst staan? Waarom klimmen de jongens niet uit de kuil?
- 11 Waaruit blijkt dat de directrice al lang naar de schat zoekt?
- 12 Is er ondertussen iemand in het kamp geweest om naar Stanley of Zero te informeren? Leg uit.
- 13 Wat is er zo verwonderlijk aan de situatie?
- 14 Hoe loopt dit volgens jou af?

Opdrachten bij de fragmenten

Kies één van de volgende opdrachten

- 1 Beschrijf in verhaalvorm wat er gebeurt na fragment 1.
- 2 Beschrijf in verhaalvorm hoe fragment 2 afloopt.
- 3 Stel je voor dat het voor Stanley en Zero goed afloopt. Twee dagen later worden ze geïnterviewd door een journalist. Schrijf dit interview voor de krant.
- 4 Maak een tekening bij de fragmenten.
- 5 Plotseling staat de directrice in fragment 2 aan de rand van het gat. Daar is natuurlijk iets aan voorafgegaan. Beschrijf dat in verhaalvorm.

Eigen onderzoek doen

Kies één van de volgende onderzoeksopdrachten

- 1 Lees het hele boek en schrijf er een bespreking over voor de schoolkrant. Je vertelt eerst kort de inhoud en geeft daarna je mening.
- 2 Lees het hele boek en daarna twee besprekingen. Schrijf een commentaar op die twee besprekingen: ben je het eens met de meningen en de argumenten van de boekbesprekers?

- 3 Lees het hele boek en kies daarna twee fragmenten die je het mooiste, boeiendst of spannendst vind. Kopieer ze, plak ze op een vel papier en schrijf eronder waarom je ze hebt gekozen.
- 4 Lees het hele boek en schrijf daarna een brief die Stanley na afloop van de gebeurtenissen aan een vriend stuurt. Hierin blikt hij terug op wat hij de afgelopen maanden heeft meegemaakt. Leef je goed in Stanley in.
- 5 In het boek speelt de geschiedenis rond de vrouwelijke bandiet Kissing Kate Barlow een belangrijke rol. Zoek op internet informatie over de drie beroemdste bandieten uit de Amerikaanse geschiedenis. Schrijf er een informatief artikel over voor de schoolkrant.

Andere boeken over geheimen

Abbing & Van Cleeff, *De zwarte rugzak*
 Abbing & Van Cleeff, *Wespeneiland*
 Sharon Creech, *Achter de maan*
 Theo Engelen, *Schimmen uit het verleden*
 Theo Hoogstraaten, *De spiegelvrouw*
 Theo Hoogstraaten, *Het oog van de duivel*
 Gonneke Huizing, *Mes op de keel*
 Harm de Jonge, *Dood spoor*
 Paul van Loon, *Vampier in de school*
 Rodman Philbrick, *De vuurpony*
 Lydia Rood, *Een mond vol dons*
 Suzanne Fisher Staples, *Noodweer*
 Marita de Sterck, *Splinters*
 Jan Terlouw, *De kloof*
 José Luis Velasco, *De eunuch van Córdoba*
 Anke de Vries, *Belledonne kamer 16*
 Anke de Vries, *De rode handschoen*
 Sue Welford, *In de nacht van morgen*
 Sue Welford, *Schaduw over augustus*